ಡಾ॥ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ : ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶಗಳ ತವರು

ಸುಂದರ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಮೋಹಕನಾಡು ಕರ್ನಾಟಕವು ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ವಿವಿಧ ರಾಜವಂಶಗಳ ರಾಜರು ಮತ್ತು ರಾಜಗಣ್ಯರು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸ್ವತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳೂ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂತಹವರ ಕಾಣಿಕೆಯು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಶಾಖೆಗಳಾದ ಪದ್ಯ, ಗದ್ಯ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಚಂಪೂಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯು ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದು ವ್ಯಾಪಕ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಕಾಣಿಕೆಯು ಈಗಲೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ವರ್ಗದ ಸದಸ್ಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮತ್ತು ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶ ಕೆಲಸಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಭಾರತದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿಯು ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಜ್ಞಾನದ ಇನ್ನಿತರ ಶಾಖೆಗಳಾದ ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಳ, ಕಾನೂನು, ಆಡಳಿತ, ವೈದ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಲೆಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಇನ್ನೂ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜರು, ರಾಜಕುಮಾರರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಗಣ್ಯರು ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆನಿಸಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಅಥವಾ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಯ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಷರಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲೆಯ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವಿಭಾಗದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಭಂಡಾರವೆಂದೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳ ಬಗೆಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕೃತಿ

ಅಥವಾ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಥವಾ ಒಂದು ಕಲೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಕೃತಿಯು ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶವು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದರಂತೆಯೇ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಹಲವು ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೂ ಕೆಲವನ್ನು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಹ ಕೃತಿಗಳ ದೇಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅಗ್ರಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮೂರು ವರ್ಗದ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಕೋಶ (ನಿರುಕ್ತ, ವೈಜಯಂತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ), ಜ್ಞಾನಕೋಶ (ಸರ್ವದರ್ಶನಸಂಗ್ರಹ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ) ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಕೋಶ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಕೋಶ (ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತಾ, ಯುಕ್ತಿಕಲ್ಪತರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ). ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಶವು ಶಬ್ದಕೋಶ ಅಥವಾ ಪದಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಜ್ಞಾನಕೋಶವು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅದರ ನೂರಾರು ಶಾಖೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಅಥವಾ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ವಿಜ್ಞಾನಕೋಶವು, ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನಕೋಶ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾರತತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಂತಹ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶಗಳ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನವು ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆಯ ಸಂಖ್ಯಾವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ವತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಅಭಿಲಷಿತಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಅಥವಾ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ : ಇದು ಚಾಲುಕ್ಯ ದೊರೆ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಮಗ ಭೂಲೋಕಮಲ್ಲ ಮೂರನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಮಹತ್ವದ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶಕೃತಿ. ಇದು ಐದು ವಿಂಶತಿ ಅಥವಾ ಭಾಗಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿ ವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ ೨೦ ಅಸಮಾನ ಉದ್ದದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮತ್ತೆ ಹಲವು ಉಪವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಜನತೆಯ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರರ ಶೀಲಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ನೂರು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ನೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತೀಕರಣ ವಿಂಶತಿ ಎಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಆಶಿಸುವ ರಾಜನ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಪ್ತ ರಾಜ್ಯಸ್ಥೈರೀಕರಣ ವಿಂಶತಿ ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಡಲು ಬೇಕಾಗುವ ವಿಧಿ–ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಪಭೋಗ ವಿಂಶತಿ ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅರ್ಹವಾದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅನುಭೋಗಗಳ ಬಗೆಗೂ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಅನುಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು, ಅನುಲೇಪನ, ಚದುರಂಗ, ಆಭರಣಗಳು, ಮಕ್ಕಳು, ಆಹಾರ, ವಾಹನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಿನೋದವಿಂಶತಿಯು ಆಯುಧಗಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೌಶಲ್ಯ, ಆನೆ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದು, ಕುಸ್ತಿ, ಹುಂಜದ ಕಾಳಗ, ಮುದ್ದಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪಾಲನೆ, ಕಾವ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಹಾಸ್ಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯ ಕ್ರೀಡಾ ವಿಂಶತಿ ಅಧ್ಯಾಯವು ಇಪ್ಪತ್ತು ಬಗೆಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವು ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯ

ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಜಾಣತನದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಬಲ್ಲ (ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಶ್ವೋಪಕಾರಕಮ್) ಜ್ಞಾನದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಗುರು(ಜಗದಾಚಾರ್ಯ ಪುಸ್ತಕ)ವಾಗಿ ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಕಾಲವು ಶಕ ಸು. ೧೦೫೧–೫೨ (ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೨೯–೧೧೩೦) ಇರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಳದಿಯ ಬಸವರಾಜನಂತಹ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ನಂತರದ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಋಣಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಲೋಕೋಪಕಾರ : ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೦೨೫ರಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನ ಕೋಶವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದು, ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎರಡನೆಯ ಜಯಸಿಂಹನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಲೋಕೋಪಕಾರವು ಬದುಕಿನ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವು ಗೃಹನಿರ್ಮಾಣ, ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷ, ಪ್ರಾಸಾದನ, ಪಾಕವಿಜ್ಞಾನ, ವಿವಿಧ ಖಾದ್ಯಗಳ ರುಚಿ, ಆಹಾರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪೀಠಿಕಾ : ಸಾಮಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪೀಠಿಕಾ ಅಥವಾ 'ಸಾರ್ವಭೌಮ ಗೆಲುವಿನ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು' ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾತಕರ್ತೃವಿನ ಈ ಕೃತಿಯು ಮಹಾಶೈವತಂತ್ರದ ಆಕಾಶಭಾವೈವಕಲ್ಪದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ೪೦೦೦ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯು, ಒಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರನು ತನ್ನ ಬಯಕೆಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೂ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಾಠವು ನಿಕಟವಾಗಿ ಶೈವಾಗಮ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದು, ಶಿವ–ಪಾರ್ವತಿಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣಾ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ರಾಜರುಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಕೈಪಿಡಿಯೆಂದು ಜನಾನುರಾಗಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ, ಈ ಕೃತಿಯು ಬಹುಶಃ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೦೯–೧೫೨೯) ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರದ ಆಸ್ಥಾನದೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಪರಿವಾರದ ವೈಭವದ ವಾಸಸ್ಥಾನ, ಜಪ, ಹೋಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪೀಠಿಕಾ ಕೃತಿಯು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧಕಲೆ, ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆ, ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆ, ಗಜವಿದ್ಯೆ, ಹಬ್ಬ, ವ್ರತ, ಪೂಜೆ, ಯಾತ್ರೆ, ಶಕುನ, ರಾಜನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ, ಬೇಟೆ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ವಾಹನ, ಅರಮನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೂ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಲೋಕನದಿಂದಲೇ ಈ ಕೃತಿಯು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಕರ್ತೃವಿನ ಹೆಸರು ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿದ್ದರೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಇದು ವಿಜಯನಗರದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಕರಗ್ರಂಥವಾಗಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ತೃವು ರಾಜಾಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ಗಣ್ಯನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಯ ೨೫ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿರುವ ನವರಾತ್ರಿಯ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದ ವೈಭವ, ಮೌನನಾಟ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಣೆಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ವಿದೇಶೀ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅಂತಹುದೇ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ನವರಾತ್ರಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದನೆಂಬ ಅಂಶವು ತಿಳಿದುಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲದವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಂಜಾವೂರಿನ ಸರಸ್ವತೀ ಮಹಲ್ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ಹಲವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ರಾಜಕುಮಾರರ ಹೆಸರುಗಳಿರುವುದರಿಂದ

ಇದನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅನುಸರಣೆಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಒಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರ : ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೯೪ರಿಂದ ೧೭೧೪ರವರೆಗೆ ಕೆಳದಿಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸ–ರಾಜ ಒಂದನೆಯ ಬಸವರಾಜನಿಂದ ೧೩,೦೦೦ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸೊಗಸಾದ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶ. ಈ ಬೃಹತ್ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳೂ ಅಡಕಗೊಂಡಿದ್ದು, ಅಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಾದ ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ವಿಜ್ಞಾನ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ, ಪಾಠಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿ, ಮನರಂಜನೆ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತಿತರ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಉಗ್ರಾಣವೆಂದು ಇದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಕೃತಿಯು ೯ ಕಲ್ಲೋಲ(ಭಾಗ)ಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೮ ತರಂಗ (ಅಧ್ಯಾಯ)ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತನಗ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಗ ಸೋಮಶೇಖರನಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಪುರಾಣದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಕರ್ತೃ. ಕೆಳದಿಯ ವಂಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಎಳೆಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ನೂರಾರು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಲೆ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ರಾಜ್ಯನೀತಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ, ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ನಗರಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯ, ಲೋಹಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಷವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಲವಣಶಾಸ್ತ್ರ (ಹೈಪಾಲಜಿ), ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ, ವಜ್ರವಿಜ್ಞಾನ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆ, ರಾಜಯೋಗ್ಯ ವಿನೋದ, ಸುಗಂಧ, ಶಿಶುರಕ್ಷಣೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರ, ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳು. ವೀರಶೈವ ಶರಣ ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಕ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಹುಟ್ಟು, ಬದುಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಮೌಲಿಕವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೆಳದಿ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪಕ ಚೌಡಪ್ಪನಿಂದ ಕೃತಿಕಾರ ಒಂದನೆಯ ಬಸವರಾಜನವರೆಗೆ ಕೆಳದಿಯನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜರ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರದ ರಚನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಸಾಧನೆಗಳು, ಅವರ ಧರ್ಮಶೀಲತೆ, ದಾನ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರಸರ ಸಾಧನೆಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ದಂತಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನೂ ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪಕರೆಂದೇ ದಾಖಲಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಹ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ವೀರಶೈವನಾದ ಕೃತಿಕಾರನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಾದರೂ ದ್ವೈತ, ಅದ್ವೈತ ಮತ್ತು ಇತರ ತತ್ವಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಯೋಜಿತ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತಿದೆ. ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಸವರಾಜನ ಕೊಡುಗೆಯು ಅಪೂರ್ವವೂ ಅಮೂಲ್ಯವೂ ಆದುದು.

ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ : ಈ ಕೃತಿಯು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಹಾ ವೀರಶೈವ ಗುರು ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಯಿಂದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈ ಕೃತಿಯು ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ೭೫೦ಕ್ಕೂ

ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಹತ್ತು ಭಾಗ ಅಥವಾ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಗಳಿರುವ ಈ ಕೃತಿಯು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತ ಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದ ವಾಗಿರುವುದು ಈ ಕೃತಿಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಶಿವಪ್ರಕಾಶಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಇದು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗೂ ಅನುವಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಕೆಳದಿಯ ಅರಸು ಸೋಮಶೇಖ ರನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ನಿರ್ವಾಣ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ರಾಜ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೂ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರಿಂದ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೂ ಅನು ವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಎಂಬ ಅಂಶದಿಂದ ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರದ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರು ಅದನ್ನು ಬಹಳ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯು ತ್ತದೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮಹಾಮೇರು ಕೃತಿ ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ಸೌಗಂಧಿಕಾಪರಿಣಯ : ಈ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನ ಕೋಶವು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತ ವಾಗಿರುವ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ. ದೂರ್ವಾಸರ ಶಾಪದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧರಾಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇವೇಂದ್ರ ನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯೇ ಈ ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶ. ಜೊತೆಗೆ ಧರ್ಮ, ಯೋಗ, ಗಜ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ವಜ್ರಶಾಸ್ತ್ರ, ಬಾವಿ ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ತೋಡುವುದು, ಶಕುನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಣ ಬಹುದು. ಇದು ಅನೇಕ ಕುತೂಹಲಕಾರೀ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶ ಎಂಬುವುದ ರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಈ ಕೃತಿಯು ಇನ್ನೂ ಅಪ್ರಕಟಿತ ವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಸಂಖ್ಯಾರತ್ನಮಾಲಾ : ಇದು ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯದ ಕರ್ತೃವಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರರೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಶ್ವ ಜ್ಞಾನಕೋಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏಕ ಅಥವಾ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಂಪುಗಳ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ತಂದಿದೆ. ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಂದೇ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೃತಿಯು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಆರೋಹಣ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು, ಸಂಗ್ರಹಕಾರನು ೧೨೦ ಸಂಖ್ಯಾ ಗುಂಪಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಕ್ಷರಾನುಕ್ರಮ ಸೂಚಿಯೊಂದನ್ನೂ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈದ್ಯ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಇತರ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇದು ತನ್ನ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಅಳ ವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಉಪಯುಕ್ತ ಕೃತಿಯು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವ ಜ್ಞಾನಕೋಶಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಮೌಲಿಕ ಹಾಗೂ ಅನುಪಮವಾದುದು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಯೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲವೂ ರಾಜರು, ರಾಜಕುಮಾರರು ಮತ್ತು ಗಣ್ಯರಿಂದ ರಚಿತ ಅಥವಾ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿರುವುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದ ರಿಂದಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ರಾಜಗಣ್ಯರು ಕೇವಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತರಾಗದೆ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ, ಜನತೆಯ ಉದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇಮದ ಬಗೆಗೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಅಂಶವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶಕೃತಿ ಗಳ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಕೋಶ ಗಳ ತವರು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಮಾ ಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಂತಹ ಕೃತಿ ಗಳ ಶೋಧನೆಯೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

(ಕನ್ನಡಾನುವಾದ/ಎಚ್. ಎಸ್. ಗೋಪಾಲರಾವ್)